

Sygn. akt **III AUa 1362/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Dorota Goss-Kokot

Sędziowie: Małgorzata Aleksandrowicz

Małgorzata Woźniak-Zendran (spr.)

Protokolant: Krystyna Kałużna

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2020 r. w P.

sprawy **H. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o wysokość emerytury górniczej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 26 września 2018 r. sygn. akt III U 974/17

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy H. M. prawo do ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresu pracy górniczej od maja 2015r. do marca 2016r. na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonującego prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń – w wymiarze : 13 dniówek półtorakrotnych w 2015r. i 8 dniówek półtorakrotnych w 2016r., oddalając odwołanie w pozostałym zakresie;
2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III i nie obciąża wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego pozwanego;
3. oddala apelację w pozostałej części;
4. nie obciąża wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Woźniak-Zendran	Dorota Goss-Kokot	Małgorzata Aleksandrowicz
----------------------------	-------------------	---------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 października 2017r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. przeliczył emeryturę H. M. od dnia 1 września 2017 r. Do ustalenia wysokości emerytury zakład uwzględnił odwołującemu 32 lata i 2

miesiące okresów składkowych i 8 miesięcy okresów nieskładkowych, w tym 325 miesięcy liczonych z przelicznikiem 1,2 i wznowił wypłatę emerytury.

Od powyższej decyzji odwołanie wniósł H. M., domagając się jej zmiany poprzez przeliczenie wysokości emerytury przy uwzględnieniu i zaliczeniu okresu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym z przelicznikiem 1,8.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Koninie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 26 września 2018 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III U 974/17, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy H. M. prawo do ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresu pracy górniczej od 2 listopada 1989 r. do 20 czerwca 2016 r. na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach wykonującego prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne na koparkach i zwałowarkach, zgodnie z wykazami dniówek załączonymi do świadectw pracy górniczej, z wyłączeniem okresów zasiłków chorobowych (punkt I), oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (punkt II), zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt III) i nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie istnienia okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (punkt IV).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

H. M. urodził się w dniu (...)

W dniu 26 maja 2017 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Do wniosku dołączył świadectwo wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą z dnia 2 maja 2017r. wystawione przez (...) SERWIS sp. z o.o. w K..

W świadectwie tym pracodawca zaznaczył, że H. M. jest zatrudniony od 2 listopada 1989r. do nadal (od 01.06.2014r. przejęty z trybie art. 23¹ k.p. z (...) A.) i potwierdził wykonywanie przez odwołującego w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy górniczej określonej w art. 50 C ust 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na stanowiskach wg rozporządzenia (...) z dnia 23.12.1994r.:

- od 2 listopada 1989r. do nadal - rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach wykonujący prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń – zał. 3 III/7,

Ponadto wnioskodawca dołączył zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawione na druku Rp-7 przez (...) SERWIS, w którym wskazano wysokość wynagrodzenia z lat 1999 - 2016r., załącznik do Rp-7 wskazujący wykaz przebywania na zwolnieniu chorobowym oraz wykaz dniówek przodkowych, prowadzony przez pracodawcę za okres od 1989r. do 2017r.

W odpowiedzi na zapytanie organu rentowego, pracodawca odwołującego, pismem z dnia 21 czerwca 2017r. podał, że z dokumentacji źródłowej wynika, że odwołujący wykonywał pracę górniczą wykazaną w świadectwie pracy górniczej i dołączył kserokopie akt osobowych.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego organ rentowy decyzją z dnia 2 października 2017r. zmienił staż pracy odwołującego i wznowił wypłatę świadczenia emerytalnego.

Do ustalenia wysokości emerytury zakład uwzględnił odwołującemu 32lata i 2 miesiące okresów składkowych i 8 miesięcy okresów nieskładkowych, w tym 325 miesięcy przeliczył przelicznikiem 1,2.

Odwołujący od dnia 2 listopada 1989r. rozpoczął pracę w Kopalni (...) na stanowisku spawacza na oddziale maszynowym Odkrywki K.. Od 1 grudnia 1993r. odwołujący był zatrudniony w tym samym Oddziale na stanowisku

ślusarza-spawacza. Od 1 grudnia 1995r. stanowisko odwołującego określono: ślusarz - spawacz maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce w Oddziale Koparek i Zwałowarek ((...)). Od 1 grudnia 1996r. odwołujący był zatrudniony na stanowisku spawacza maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce w Oddziale Koparek i Zwałowarek ((...)). W aktach osobowych znajduje się wykaz dniówek półtorakrotnych za okres od 1995r.

Z dokumentu w aktach osobowych pt. „przebieg wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą” sporządzonego 25 października 2004r. wynika, że odwołujący od początku zatrudnienia wykonywał pracę wymienioną w załączniku 3 w Oddziale (...), z zaznaczeniem prowadzenia dniówek od 1 stycznia 1995.

Przez cały okres zatrudnienia odwołującego jego angaże się nie zmieniały.

Odwołujący doskonalił swoje kwalifikacje, kończąc odpowiednie kursy.

W dniu 29 kwietnia 2014r. odwołujący otrzymał zawiadomienie, że od czerwca 2014r. zgodnie z art. 23¹ k.p. nastąpi przejście zakładu na rzecz (...) SERWIS sp. z o.o. z siedzibą w K., która z tym dniem stanie się jego pracodawcą.

W kolejnym dokumencie „przebieg wykonywania pracy górniczej i równorzędnej z pracą górniczą” sporządzonego 22 maja 2014r w którym wpisano, że jest to ciąg dalszy poprzedniego dokumentu z k. 20 i wpisano, że odwołujący od 1 grudnia 1996r. do 31 maja 2014r. wykonywał pracę górniczą wymienioną w zał. 3/III pkt. 7.

Od 1 lutego 2016r. zmieniono oddział odwołującego na (...) a stanowisko określono jako rzemieślnik wykonujący prace mechaniczne w przodku. (...) SERWIS sp. z o.o. z siedzibą w K. sporządziła odwołującemu wykaz dniówek przodkowych za lata 2014-2016.

Sąd Okręgowy wskazał, iż z charakterystyki stanowiska pracy odwołującego wynika, że odwołujący wykonywał prace zlecone przez dozór, a dotyczące prowadzenia remontów bieżących i głównych maszyn podstawowych, usuwania awarii, napraw, konserwacji, przeglądów technicznych oraz innych prac zleconych przy układzie (...) na odkrywce.

Wg szczegółowego zakresu wykonywanych przez odwołującego czynności na tym stanowisku, odwołujący wykonywał:

- demontaż przekładni bębnow, koparek i taśmociągów,
- mycie detali kół zębatach, łożysk, osi, wałów, weryfikacja części,
- naprawę uszkodzonych czopów, wałów, gniazd korpusów i obudów za pomocą napawania i wyklejania,
- wymianę uszkodzonych elementów instalacji smarowniczej,
- wymianę dennic w bębnach,
- montaż łożysk i obudów na wałach lub osiach bębnow,
- montaż przekładni, sprawdzanie ich działania w ruchu,
- podgrzewania detali przez demontażem,
- odcinanie zużytych elementów (gazowe),
- po wymianie ponowne pasowanie wymienionych elementów,
- spawanie konstrukcji,
- wykonywanie różnych prac ślusarsko-spawalniczych przy regeneracji i wykonywaniu konstrukcji stalowych,
- regenerację konstrukcji stalowych,

- regenerację zespołów napędzających gąsienice,
- regenerację wózków jezdnych (regeneracja ram, wymiana zużytych detali),
- regeneracji kół jezdnych i linowych,
- regeneracji pomp,
- regeneracji i wykonawstwo osłon i obudów,
- uczestniczył w remontach głównych i bieżących maszyn podstawowych.

Oddział (...) był to oddział mechaniczny odkrywki K., który zajmował się wszystkimi maszynami tj. koparkami, zwałowarkami i przenośnikami. Na koparki i zwałowarki była wyznaczona stała ekipa, gdzie zatrudniano najlepszych fachowców. Oddział zajmował się głównie naprawami bieżącymi i konserwacją, smarowaniem maszyn podstawowych tj. koparek KWK 1200, (...), zwałowarką (...) 500, koparką łańcuchową do urabiania węgla RS 400, dwoma maszynami kroczącymi RS 315/45 do urabiania nadkładu i węgla. Awaryjnie i sporadycznie odwołujący pracował na przenośnikach w celu ich regulacji. Rzadko na zwałowarkach. Raz na pół roku mogło się zdarzyć, że obsłużył agregaty pompowe. Prowadzone były szychtowniki i dwa wykazy pracy górniczej. Czasami były to naprawy planowe, kiedy maszyna była zatrzymywana np. na godzinę w celu wymiany części. Odwołujący był zaliczany do osób o wysokich kwalifikacjach. Był odrębny oddział, który zajmował się remontami generalnymi. Odwołujący pracował w systemie czterobrygadowym.

Wydobycie węgla na odkrywce K., gdzie pracował odwołujący, zakończyło się 20 czerwca 2016r. Później już tylko następował demontaż i wywożenie maszyn, w tym maszyn podstawowych.

Sąd Okręgowy w dalszej kolejności zważył, iż zakres i rodzaj pracy, jaką wykonywał odwołujący w powyższym okresie, był pracą odpowiadającą stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, bowiem wnioskodawca wykonywał prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń.

Do zakresu obowiązków odwołującego należała praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze w przodku na odkrywce K. przy koparkach, sporadycznie przy zwałowarkach, czyli przy maszynach podstawowych. Przez cały okres odwołujący pracował przy remontach bieżących koparek, przy obsłudze, konserwacji i montażu. Nie zmienia tego ustalenia fakt, że odwołujący sporadycznie i na kilka godzin brał udział w regulacji przenośników, czy obsłudze agregatów pompowych (raz na pół roku).

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji uznał odwołanie za częściowo uzasadnione.

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie okres pracy górniczej odwołującego nie był sporny. Spór nie dotyczy też prawa do emerytury, ale ustalenia jej wysokości, w szczególności zaliczenia jako pracy górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do całego okresu pracy górniczej odwołującego.

Kolejno Sąd I instancji przedstawił podstawę prawną zaskarżonego wyroku, przywołując treść art. 51, art. 50d ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz powołując się na przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczalnej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.

Stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w wymiarze półtorakrotnym określone zostały szczegółowo w Załączniku Nr 3 do wskazanego wyżej rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994r. Spośród wymienionych w Dziale III Załącznika nr 3 stanowisk w kopalniach węgla brunatnego zaliczanych w wymiarze półtorakrotnym, w pkt. 7 wymieniono pracę stanowisku rzemieślników zatrudnionych na odkrywce w przodku stale i w pełnym wymiarze

czasu pracy na koparkach i zwałowarkach wykonujący prace mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zastosowanie przelicznika 1,8 do pracy odwołującego na stanowiskach wymienionych w załączniku nr 3 do rozporządzenia wymaga, by praca ta odpowiadała treści art. 50 d ust. 1 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Odwołujący niewątpliwie przedłożył świadectwo wykonywania pracy górniczej za sporny okres, w którym zakwalifikowano jego pracę jako pracę wymienioną w art. 50c pkt. 4 ustawy emerytalnej w Załączniku nr 3/III pkt. 7 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r. Przedłożył także wykazy dniówek, prowadzonych przez pracodawcę przez lata na bieżąco i bez udziału Komisji Weryfikacyjnej (za lata 1989-94 dniówki zostały sporządzone na podstawie ewidencji, gdyż nie obowiązywały w tym czasie przepisy zobowiązujące kopalnie do prowadzenia wykazów dniówek).

Samo stwierdzenie przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy górniczej, że wnioskodawca zajmował stanowisko wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia dział III pkt 7, tj. jako rzemieślnik zatrudniony na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonujący prace elektryczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń nie jest jeszcze równoznaczne z wykonywaniem przez niego pracy, o której mowa w art. 50d ust. 1 pkt. 1 ustawy.

Stosowane nazewnictwo zajmowanego stanowiska przy niezmiennych obowiązkach w całym spornym okresie, potwierdzili odwołujący oraz świadkowie. Zdaniem Sądu I instancji wyniki postępowania dowodowego wskazują, że w całym spornym okresie wnioskodawca wykonywał taką samą, niezmienną pracę spawacza na koparkach węglowych na Odkrywce K. bezpośrednio w przodku.

Jak wskazano wyżej wykaz stanowisk pracy, określony pomocniczo w załączniku nr 3 do rozporządzenia, odnosi się zatem wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryterium miejsca wykonywania pracy i jej charakteru określonego w przepisie art. 50d ust. 1 pkt. 1 ustawy.

Załącznik nr 3/III wymienia stanowiska:

- 1) górnik kopalni odkrywkowej,
- 2) górnik strzałowy kopalni odkrywkowej,
- 3) operator koparek jednonaczyniowych na odkrywce,
- 4) operator spycharek i maszyn wieloczynnościowych na odkrywce,
- 5) operator koparek wielonaczyniowych i zwałowarek na odkrywce,
- 6) operator pomp i sprężarek na odkrywce zatrudniony w przodku bezpośrednio w procesie urabiania,
- 7) rzemieślnicy zatrudnieni na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń,
- 8) ratownicy kopalnianych drużyn ratowniczych, ratownicy zatrudnieni w (...) lub okręgowych stacjach ratownictwa górniczego i mechanicy sprzętu ratowniczego drużyn kopalnianych, wykonujący pracę górniczą na stanowiskach wymienionych w załączniku nr 2.

W ocenie Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie potwierdziło dane zawarte w świadectwie pracy górniczej. Odwołujący w spornym okresie, będąc zatrudnionym na stanowisku spawacza, krótko ślusarza - spawacza wykonującego prace mechaniczne na koparkach, sporadycznie zwałowarce, wykonywał pracę w przodkach bezpośrednio przy wydobywaniu urobku, o której mowa w art. 50d powołanej powyżej ustawy - w ilości dniówek wykazanej w przedłożonych kartach ewidencyjnych (wykazach dniówek).

Ustalając powyższe Sąd Okręgowy oparł się na powyższej dokumentacji pochodzącej z akt osobowych odwołującego, oraz jego zeznaniach, zeznaniach świadków, którym dał wiarę jako logicznym, przekonywującym, zgodnym i znajdującym pokrycie w przedłożonych dokumentach.

Z tym, że w związku z zakończeniem wydobywania węgla w dniu 20 czerwca 2016r. Sąd I instancji ograniczył zastosowanie tego przelicznika do tego momentu. Praca po zakończeniu wydobywania nie była pracą, która była bezpośrednio związana z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz inną pracą przodkową, tj. nie była to praca którą należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie ulega wątpliwości, że wykazane przez pracodawcę odwołującego dniówki powinny zostać uwzględnione przy ustalaniu wysokości emerytury wnioskodawcy z zastosowaniem przelicznika 1,8 i wobec powyższego na podstawie art. 477¹⁴ §2 k.p.c. orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Dalej idące odwołanie, w którym H. M. domagał się zastosowania przelicznika 1,8 do jego pracy górniczej po 20 czerwca 2016r., Sąd I instancji uznał w świetle powyższych ustaleń i rozważań za nieuzasadnione i orzekł jak w pkt. II.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (pkt. III wyroku).

Skoro wyjaśnienie wszystkich wątpliwości umożliwiających podjęcie rozstrzygnięcia w sprawie nastąpiło na etapie postępowania przed Sądem, nie można było stwierdzić odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie istnienia okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w myśl art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej (pkt. IV wyroku).

Od powyższego wyroku apelację wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu apelujący zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że H. M. w okresie od dnia 2 listopada 1989 r. do 20 czerwca 2016 r. z wyłączeniem zasiłków chorobowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace górnicze, o których mowa art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co miało wpływ na wynik postępowania poprzez przyznanie odwołującemu prawa do ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 za cały ten okres, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, że odwołujący w spornym okresie wykonywał czynności, o których mowa w art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
2. naruszenie art. 278 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu górnictwa odkrywkowego na okoliczność ustalenia, czy odwołujący w spornym okresie wykonywał pracę górniczą na przodku, do której stosuje się przelicznik 1,8, co miało wpływ na wynik postępowania poprzez przyznanie odwołującemu prawa do ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 za cały sporny okres,
3. naruszenie art. 51 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk

pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty poprzez ich zastosowanie oraz przyznanie ubezpieczonemu prawa do wyliczenia wysokości emerytury górniczej za sporny okres przy zastosowaniu przelicznika 1,8.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania w całości, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto apelujący wniósł o zasądzenie od odwołującego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje. W apelacji został także zawarty wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu górnictwa w odkrywkowych zakładach górniczych na okoliczność ustalenia, czy odwołujący w spornym okresie wykonywał pracę górniczą na przodku, do której stosuje się przelicznik 1,8.

W odpowiedzi na apelację odwołujący wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego obejmujących koszty zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie w przeważającej części.

Przedmiotem niniejszej sprawy była ocena prawidłowości decyzji organu rentowego z dnia 2 października 2017 r. w zakresie wysokości emerytury górniczej przyznanej H. M., a konkretnie prawidłowości przyjętych przez ten organ przeliczników za cały okres zatrudnienia od 2 listopada 1989 r. do 22 września 2017 r.

Przypomnieć należy, że przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej, stosownie do art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2018, poz. 1270 ze zm.), stosuje się następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył ustalenia- czy we wskazanym powyżej okresie zatrudnienia wnioskodawca H. M. wykonywał kwalifikowaną pracę górniczą, o której mowa w art. 50d ustawy emerytalnej, co uprawniałoby go do przeliczenia tych okresów pracy według przelicznika 1,8 – zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Pozwany organ rentowy odmówił uznania tych okresów zatrudnienia za okresy wykonywania kwalifikowanej pracy górniczej, powołując się na nazwę zajmowanych przez niego stanowisk: spawacza, ślusarza-spawacza maszyn i urządzeń górniczych na odkrywce i rzemieślnika wykonującego prace mechaniczne w przodku – spawacza, które nie zostały ujęte we właściwym wykazie określającym stanowiska pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty.

Stosownie tymczasem do treści art. 50d ust. 1 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

- 1) w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych;

2) w drużynach ratowniczych.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w myśl ust. 1 i 2 w wymiarze półtorakrotnym (ust. 3).

Słusznie wskazał Sąd I instancji, iż w tym zakresie aktem prawnym nadal obowiązującym jest rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. 1995, nr 2 poz. 8 – dalej rozporządzenie z dnia 23.12.1994r.).

Zgodnie natomiast z § 2 tego rozporządzenia z dnia 23.12.1994 r., za pracę górniczą w kopalniach węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i w innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla tych kopalń, określoną w art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. z 1994r., nr 84, poz. 385 – dalej ustawa o zaopatrzeniu em. górników), uważa się okresy zatrudnienia na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik nr 2 do rozporządzenia (załącznik nr 2 - wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego oraz przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalni węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą).

Z kolei § 3 stanowi, że za okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym górników, uważa się okresy pracy na stanowiskach wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik nr 3 do rozporządzenia (załącznik nr 3 - wykaz stanowisk pracy, na których okresy pracy pod ziemią oraz w kopalniach siarki i węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym).

Pod poz. 7 w przedmiotowym wykazie ujęto pracę w kopalni węgla brunatnego rzemieślników zatrudnionych na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwalówarkach, wykonujących prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń.

Wykaz stanowisk pracy, określony w ww. załączniku nr 3 do rozporządzenia z 1994 r., czyli stanowisk tzw.kwalifikowanej pracy górniczej, odnosi się wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryteria miejsca wykonywania pracy i jej charakteru, określonych zgodnie z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Za prace wymienione w załączniku nr 3, mogą więc być uznane tylko takie czynności wykonywane przez górnika, które są związane bezpośrednio z wykonywaniem czynności w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębianiu szybów i robotach szybowych. Z kolei pojęcie „innych prac przodkowych” musi wiązać się z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin (tak Sąd Najwyższy w wyrokach np. z dnia 11.02.2010 r., I UK 236/09, LEX 585722 i z dnia 21.02.2012 r., I UK 295/11, OSNP 2013/304/38).

Ustawodawca zatem odróżnił pracę górniczą (zwykłą), którą w kopalniach węgla brunatnego jest zatrudnienie na odkrywce przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża (art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy) od pracy górniczej (kwalifikowanej), którą zalicza się w wymiarze półtorakrotnym, gdy praca ta jest wykonywana "w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębianiu szybów i robotach szybowych" (art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy). Te ostatnie okresy potraktowane zostały przez ustawodawcę w sposób wyjątkowo korzystny ze względu na wysoki stopień zagrożenia życia i zdrowia pracowników.

Zauważyć przy tym należy, że przodek to wyrobisko, miejsce bezpośredniej pracy maszyn podstawowych i pomocniczych biorących udział w procesie produkcji (wydobycia). Judykatura

niejednokrotnie zajmowała się pojęciem „pracy w przodku” w kopalniach węgla brunatnego. Zapatrywania na temat pojęcia „przodka” w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, są spójne i utrwalone w jednolitej linii orzeczniczej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012 r., I UK 295/11, OSNP 2013 nr 3-4, poz. 38, z dnia 18 marca 2015 r., I UK 280/14, LEX nr 1712808, z dnia 11 lutego 2010 r., I UK 236/09, LEX nr 585722, z dnia 22 kwietnia 2011 r., I UK 360/10, LEX nr 949021, z dnia 6 września 2011 r., I UK 70/11, LEX nr 1102258). Przodek to teren prac bezpośrednio przy urobku i wydobywaniu kopaliny, a nie teren wyrobiska oddalony od miejsca wydobywania i urobku kopaliny, choćby o kilkadziesiąt metrów. Pracownicy wykonujący swe obowiązki w wyrobisku, ale nie bezpośrednio przy wydobywaniu i urobku kopaliny, nie są, bowiem w tym samym stopniu narażeni na ryzyko utraty zdrowia, co górnicy pracujący bezpośrednio przy pracach wydobywczych. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18.03.2015 r., I UK 280/14 wskazywał, że miejsce przodka nie może być rozciągane na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie „przodka” straciłoby swoje znaczenie i tym samym nie można zaakceptować definicji przodka, która wynika z opinii naukowo-technicznych i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego. Identyczny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8.01.2014 r., I BU 12/13 (Legalis), a sąd w niniejszym składzie w pełni go podziela.

Przechodząc do rozważań dotyczących pracy wnioskodawcy w kopalni węgla brunatnego, czyli kopalni odkrywkowej, wskazać należy, iż praca „na odkrywce” w kopalniach węgla brunatnego (siarki) jest odpowiednikiem pracy „w przodkach” pod ziemią tylko wtedy, gdy polega na wykonywaniu zatrudnienia przy pracach bezpośrednio i ściśle związanych z wydobywaniem kopaliny lub pozyskiwaniem złóż (por. wyrok z dnia 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, oraz z dnia 22 kwietnia 2011 r., I UK 360/10). W konsekwencji, konieczne jest jednoznaczne ustalenie, że sporne prace były bezpośrednio związane z wykonywaniem czynności w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku lub przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych, a „inne prace w przodku” powinny wiązać się z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny (por. wyroki z dnia 11 lutego 2010 r., I UK 236/09, oraz z dnia 24 marca 2011 r., I UK 328/10).

Podkreślić należy, że tut.Sąd w pełni aprobuje przy tym utrwalony w orzecznictwie pogląd, iż przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej (per analogiam- wysokość tego świadczenia) muszą być wykładane ściśle, a do oceny charakteru pracy górniczej, tym bardziej pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym, nie mogą służyć ani zakładowe wykazy stanowisk, ani też protokoły komisji weryfikacyjnej, kwalifikujące określone zatrudnienie, jako pracę górniczą zaliczaną w takim wymiarze (por. wyrok SN z dnia 8.01.2014 r., I BU 12/13, Legalis, wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.06.2013 r., III AUa 1127/12, LEX 1369319, z dnia 14.03.2017 r., III AUa 965/16, Legalis).

W przypadku sporu o kwalifikację danego stanowiska decydujące znaczenie dla uznania okresu zatrudnienia na tym stanowisku za pracę górniczą podlegającą zaliczeniu w wymiarze półtorakrotnym ,ma nie zatem nazwa stanowiska, lecz rodzaj faktycznie wykonywanej pracy (rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych) (tak: wyroki SN z dnia 18.03.2015 r., I UK 280/14, z dnia 2.06.2011 r., I UK 25/10 i z dnia 6.09.2011 r., I UK 70/11). Nie może tym samym o tym decydować wykaz stanowisk pracy sporządzony przez pracodawcę, ani zmiana kwalifikacji zajmowanego stanowiska pracy, dokonana przez komisję weryfikacyjną (tak: m.in. wyroki SN z dnia 22.04.2011 r., I UK 360/10, LEX nr 949021 i z dnia 6.09.2011 r., I UK 70/11, LEX nr 1102258 oraz postanowienie z dnia 19.01.2012 r., I UK 319/11, LEX nr 1215422), ani rozporządzenie wykonawcze, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenia pracodawcy, nie mogą

przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień, niż uczynił to ustawodawca, zaś wykładnia przepisów powołanego rozporządzenia z 1994 r. nie może zmieniać ani rozszerzać ustawowej definicji kwalifikowanej pracy górniczej. Innymi słowy, ocena pracy górniczej zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym powinna się koncentrować na jej ustawowych warunkach, tj. pojęciu tej pracy, a nie na samej nazwie stanowiska (tak: uzasadnienie wyroku SN z dnia 5.05.2011 r., I UK 382/10, LEX nr 863949).

Z uwagi na powyższe - ustalenie, że w spornym okresie praca górnicza ubezpieczonego miała ten kwalifikowany charakter, uprawniający do przelicznika 1,8 za każdy rok przy ustalaniu wysokości emerytury, winno znaleźć oparcie w wynikach całego postępowania dowodowego. W ocenie Sądu odwoławczego, materiał dowodowy zebrany w toku postępowania przed Sądem I instancji nie był natomiast wystarczający do wydania rozstrzygnięcia, albowiem – w szczególności w świetle treści załączonych do akt raportów zmianowych dot. wnioskodawcy, (k.59 akt), nie pozwalał na dokonanie kategoriycznego ustalenia wykonywania przez odwołującego kwalifikowanej pracy górniczej w pełnym wymiarze czasu pracy, w trakcie całego okresu zatrudnienia. Także w świetle zeznań świadków brak było podstaw, by za wiarygodne móc uznać w sprawie wszystkie wykazy dniówek półtorakrotnych, skoro świadek D. D. zeznał, iż jako dniówkę półtorakrotną zaliczano także te dni pracy, kiedy odwołujący nie wykonywał pracy w przodku przez całą dniówkę.

Za wystarczające przyjmowano bowiem przepracowanie w przodku jedynie ponad połowę dniówki, na co wprost wskazał w swoich zeznaniach świadek D. D., który z racji zajmowanego stanowiska niewątpliwie posiadał wiedzę o zasadach ewidencjonowania dniówek półtorakrotnych i tym samym jego zeznania są wiarygodne.

Ponadto przywołane powyżej twierdzenia znajdują także potwierdzenie w zeznaniach świadka W. K., który zeznał, że gdyby czas pracy na przenośniku byłby większy niż połowa dniówki, to dopiero wtedy ta dniówka nie byłaby zaliczona jako półtorakrotna.

Tymczasem, co wymaga w sprawie podkreślenia i rozróżnienia- dniówka może zostać zaliczona jako praca w przodku w rozumieniu art.50d w zw. z art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej jedynie wówczas, gdy przez cały obowiązujący czas pracy była wykonywana praca w przodku.

Podkreślić w tym miejscu bowiem należy, iż przepis art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) stanowi, że przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur stosuje się przelicznik 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w przepisie art. 50d, natomiast art. 50d ust. 1 ustawy wymienia rodzaje prac, które uwzględnia się w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury, zaliczając do nich prace wykonywane bezpośrednio w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobków oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych, w drużynach ratowniczych oraz w charakterze mechaników sprzętu ratowniczego drużyn ratowniczych.

Warunkiem zastosowania preferencyjnych przeliczników górniczych określonych w art. 51 ust. 1 pkt 2 oraz art. 50d ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest, aby praca górnicza była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, czyli na pełnym etacie. Stosowanie wskazanych wyżej przeliczników dotyczy więc wyłącznie liczenia preferencyjnych dniówek górniczych i nie znajduje zastosowania w przypadku wykonywania kwalifikowanej pracy górniczej, ale jedynie w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Warunek zatem wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik wykonuje czynności pracownicze w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku.

Odmierną kwestią jest natomiast liczenie stażu pracy górniczej, o czym stanowi art. 50b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a pozostającą poza zainteresowaniem w niniejszej sprawie, która dotyczy wymiaru emerytury, a nie prawa do niej. W tym zakresie- warunkiem zaliczenia okresów pracy górniczej do stażu uprawniającego do górniczej emerytury jest wykonywanie tej pracy w co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego w górnictwie, przy czym każda dniówka robocza zasadniczo powinna odpowiadać 7,5 godzinie (por.analogicznie SA w Katowicach w wyroku z 3.12.2013r. w sprawie III AUa 394/13).

Reasumując powyższe rozważania wskazać zatem należy, iż praca na odkrywce w kopalni węgla brunatnego również powinna być wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy. Natomiast zakład pracy ma obowiązek prowadzić ewidencję dniówek przodkowych oraz ewidencję czasu pracy w drużynach ratowniczych lub w dozorze ruchu kopalni, jeśli prace wykonywane są przez co najmniej połowę dniówek roboczych w miesiącu pod ziemią w kopalniach siarki lub w kopalniach węgla brunatnego.

Zatem przedstawiony wykaz dniówek półtorakrotnych nie może stanowić dowodu uprawniającego do zastosowania najwyższego przelicznika wysokości emerytury wnioskodawcy za cały okres prowadzenia tego wykazu, skoro jako dniówkę pracy kwalifikowanej liczono pracę kwalifikowaną wykonywaną przez co najmniej połowę dziennego czasu pracy.

Tym samym, brak podstaw do zastosowania przelicznika 1,8, gdy praca górnicza kwalifikowana była wykonywana w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Należy również nadmienić, że skoro ewidencja dniówek półtorakrotnych była prowadzona dopiero od 1995 r., to tym bardziej nie ma dowodu na okoliczność wymiaru pracy przodkowej w okresie wcześniejszym, zaś ustalanie wysokości świadczenia (zwłaszcza na bardzo korzystnych i uprzywilejowanych zasadach) może nastąpić wyłącznie na podstawie dowodów pewnych, wskazujących w sposób jednoznaczny na podstawy uwzględniane przy obliczaniu wysokości tego świadczenia. W żadnym wypadku nie można czynić ustaleń w tym zakresie na zasadzie szacowania.

Wobec powyższego, błędnie Sąd Okręgowy uwzględnił jako pracę kwalifikowaną okres zatrudnienia do 1995 r., tym bardziej że w przypadku odwołującego- każdego dnia to sztygar zmianowy decydował o jego miejscu pracy i zakresie powierzonych czynności do wykonywania, wśród których były nie tylko prace górnicze kwalifikowane, ale też zwykłe górnicze, w rozumieniu art.50c ust.1 pkt 4 ustawy.

Odwołujący nie wykazał natomiast, kiedy w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał kwalifikowaną pracę górniczą.

Z kolei w odniesieniu do okresu przypadającego od 1995 r., należało dodatkowo poczynić ustalenia co do charakteru czynności wykonywanych przez odwołującego, a w szczególności ich związku z urabianiem i ładowaniem urobku. Należy bowiem zauważyć, że na zakres czynności realizowanych przez wnioskodawcę wskazują nie tylko zeznania świadków, ale w szczególności treść raportów zmianowych, w których zawarto opis czynności podejmowanych na poszczególnych zmianach, a z których wynika, że zakres czynności realizowanych przez

odwołującego był szerszy, aniżeli wynika to z zeznań świadków i odwołującego i obejmował także w dużej mierze zwykłe, a nie kwalifikowane prace górnicze.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego ustalenie zatem charakteru tych czynności i ich związku z pracami ujętymi w art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej wymagało wiadomości specjalnych, w związku z czym należało uzupełnić postępowanie dowodowe.

W tym miejscu należy przy tym wyjaśnić, że postępowanie apelacyjne, jakkolwiek jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednakże zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że Sąd odwoławczy ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. Podkreślić też należy, że Sąd ten nie może poprzestać jedynie na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych. Merytoryczny bowiem charakter orzekania Sądu II instancji polega na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, a więc dokonać subsumcji. Z tego też względu Sąd ten może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego popełnione przez Sąd I instancji i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, jeśli tylko mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000r., III CKN 812/98). Ponadto Sąd II instancji orzeka nie tylko na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd I instancji, ale także w postępowaniu apelacyjnym. Stąd też istnieje możliwość uzupełnienia postępowania dowodowego, o ile strony złożą stosowne twierdzenia faktyczne i wnioski dowodowe dopuszczalne w świetle art. 381 k.p.c. Sąd odwoławczy może także na podstawie art. 232 zd. 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. dopuścić z urzędu dowód niewskazany przez stronę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015r., I PZ 28/14).

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 382 k.p.c. postanowił uzupełnić postępowanie dowodowe i dopuścić dowód z pisemnej opinii biegłego z zakresu geologii i górnictwa w odkrywkowych zakładach (...) - w oparciu o zeznania świadków, wnioskodawcy i dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz w aktach osobowych wnioskodawcy (w załączeniu) – celem ustalenia - czy czynności wykonywane przez wnioskodawcę w okresie zatrudnienia w Kopalni (...) SA od 2.11.1989r. do 20.06.2016r. stanowiły pracę górniczą kwalifikowaną w rozumieniu art.50d ust.1 pkt 1 w związku z art.50c ust.1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z 17.12.1998r., tj. czy w całym tym okresie wnioskodawca wykonywał wyłącznie czynności „rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach, wykonujący prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń” (załącznik nr 3/III pkt 7 do rozporządzenia z 23.12.1994r.), a jeśli nie- w jakich okresach, przy jakich czynnościach jego praca nie miała charakteru pracy górniczej kwalifikowanej, liczonej półtorakrotnie.

Oceniając przedstawioną przez tego biegłego opinię wraz z uzupełnieniem, należy przede wszystkim zauważyć, że autor opinii niezaprzeczalnie posiada odpowiednią wiedzę i doświadczenie do dokonania oceny charakteru prac wykonywanych przez odwołującego w kopalni węgla brunatnego, a jednocześnie jego wnioski są logiczne i poprzedzone zrozumiałym i jednoznacznym wywodem. Ponadto wnioski te korespondują z kryteriami kwalifikowania pracy górniczej wyrażonymi w orzecznictwie na gruncie przepisów regulujących podstawy przyznawania i określania wysokości emerytury górniczej. Nie było zatem żadnych podstaw do podważenia przydatności i wiarygodności opinii biegłego, a w konsekwencji Sąd Apelacyjny w pełni oparł się na jego wnioskach.

Na tej podstawie Sąd odwoławczy za biegłym ustalił, że prace związane z konserwacją i naprawami maszyn podstawowych i polegające na bieżącej kontroli pod kątem sprawności mechanicznej urządzeń i podzespołów koparki, przeprowadzaniu prac konserwacyjnych i obsługowych maszyny będącej w ruchu oraz wykonywaniu napraw podczas krótkotrwałych postojów są nieodłącznym elementem utrzymania w sprawności technicznej maszyny urabiającej i zarazem ładującej urobek na urządzenia odstawy i tym samym są związane z urabianiem i ładowaniem urobku, co warunkuje zakwalifikowanie tych czynności jako pracy przodkowej. Sąd podzielił przy tym wnioski biegłego co do tego, że krótkotrwałe, nawet kilkugodzinne przerwy w pracy maszyny nie powodują, że miejsce jej zatrzymania traci przymiot „przodka”, wszak nadal znajduje się w wyrobisku. Uwzględnieniu podlega także praca na zwałowarce, za pomocą których urobek zostaje odbierany z ciągu przenośników taśmowych i przemieszczany (ładowany) w miejsce jego depozycji, tj. na zwałowisko. Proces zwałowania stanowi formę ładowania (przeładowywania) urobku i tym samym niewątpliwie zalicza się do prac przodkowych.

Z kolei dzieląc opinię biegłego i przedstawiony wywód w tym względzie (bez potrzeby jego szczegółowego ponownego przytaczania) przyjęto, iż nie miały charakteru pracy przodkowej czynności związane z utrzymaniem systemu odwodnienia powierzchniowego (praca na pompowniach, obsługa, konserwacja i naprawa koparki pomocniczej Esz 4/40 wykorzystywanej do wykonania systemu odwodnienia powierzchniowego, spawanie i pasowanie rur), prace związane z utrzymaniem w sprawności technicznej przenośników taśmowych, prace polegające na regeneracji elementów maszyn i urządzeń oraz inne zlecane prace, np. związane z demontażem mostu).

Wobec powyższego, w ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości, że tylko czynności wykonywane przez odwołującego przy bieżącej konserwacji i naprawach maszyn podstawowych typu: SchRs-800, Ds.-1120, Rs-400 i SchRs-315 na odkrywce (...) oraz SchRs-800, KWK-1200M i Rs-400 na odkrywce (...) były pracami przodkowymi, a zatem dniówki, w których przez cały obowiązujący czas pracy odwołujący wykonywał te prace, podlegają zaliczeniu jako kwalifikowana praca górnicza. Ustalenie dni, w których miała miejsce taka sytuacja, możliwe było zatem wyłącznie za pomocą raportów zmianowych, wszak jak już wyżej wskazano, wykaz dniówek półtorakrotnych był w tym względzie niewiarygodny, na co zwrócił uwagę także sam biegły- na nierzetelny sposób ich prowadzenia.

Skoro bowiem także dni prac niestanowiących pracy górniczej kwalifikowanej (wymienionych wyraźnie w raportach zmianowych) pracodawca zaliczył do dniówek półtorakrotnych, to za niewiarygodne uznać należy także wykazy za pozostałe dni pracy, albowiem wobec nieprzedstawienia Sądowi raportów zmianowych za pozostały sporny okres- brak jest możliwości zweryfikowania tych wykazów.

Analiza natomiast tych raportów (w liczbie przedłożonej sądowi) w powiązaniu z wnioskami sformułowanymi przez biegłego prowadzi do ustalenia, że odwołujący wykonywał kwalifikowaną pracę górniczą, w pełnym wymiarze czasu pracy, jedynie w następujących okresach: od 27 do 31 maja 2015 r. (łącznie w maju 2015 r. 4 dniówki), od 6 do 7, 12, 14, 16, 18, 22, 23, 25 czerwca 2015 r. (łącznie w czerwcu 2015 r. 9 dniówek), 7 stycznia 2016 r., od 2 do 3 i 29 lutego 2016 r. (łącznie w lutym 2016 r. 3 dniówki), 2 marca 2016 r. oraz od 1 do 3 czerwca 2016 r. (łącznie w czerwcu 2016 r. 3 dniówki). Zatem uwzględnieniu podlegało łącznie 13 dniówek w 2015 r. i 8 dniówek w 2016 r. i tylko w takim zakresie zasadnym było żądanie odwołującego przeliczenia okresu pracy z zastosowaniem przelicznika 1,8.

Tym samym, wobec nie wykazania wykonywania stale i w pełnym wymiarze pracy górniczej kwalifikowanej w pozostałym okresie, który to dowód obciążał wnioskodawcę, zgodnie z ogólną

zasadą dowodzenia wyrażoną w art.6 kc i 232 kpc, w pozostałym zakresie odwołanie należało oddalić -w oparciu o art. 47714 § 1 k.p.c.

Wobec powyższego, z wyłączeniem wyszczególnionych powyżej okresów, apelacja pozwanego, podważająca w całości zaskarżony wyrok okazała się zasadna.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w sposób określony w punkcie 1, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie.

W pozostałej części apelacja okazała się niezasadna i ją oddalono.

W konsekwencji zmiany rozstrzygnięcia Sądu I instancji co do istoty sprawy należało również dokonać odpowiedniej modyfikacji orzeczenia o kosztach postępowania przed tym Sądem. Biorąc pod uwagę ostateczny wynik sprawy, należało przyjąć, że to pozwany organ rentowy stanowi stronę, której należny byłby zwrot kosztów postępowania, jako stronie wygrywającej w przeważającej części – zgodnie z art. 100 k.p.c. Sąd Apelacyjny jednak uznał, że w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, aby w zgodzie z zasadą słuszności, o której mowa w art. 102 k.p.c., nie obciążyć wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego pozwanego.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na subiektywne przekonanie wnioskodawcy o słuszności zgłoszonego żądania, które w ocenie Sądu odwoławczego było usprawiedliwione okolicznościami niniejszej sprawy, w szczególności z uwagi na posiadane wykazy dniówek półtorakrotnych.

Mając na względzie powyższe, Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III i w myśl art. 102 k.p.c. nie obciążył wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego pozwanego.

Analogicznie Sąd odwoławczy nie obciążył wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu apelacyjnym, stosując odpowiednio art. 102 k.p.c. zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c.

Małgorzata Woźniak-Zendran	Dorota Goss-Kokot	Małgorzata Aleksandrowicz
----------------------------	-------------------	---------------------------